

Вътрешен документ на Международния републикански институт.
Не е за разпространение.

ПЕРНИК, БЪЛГАРИЯ

ДОКЛАД ЗА ОЦЕНКА НА УЯЗВИМОСТИТЕ КЪМ КОРУПЦИЯ

Април 2022

I. ВЪВЕДЕНИЕ

Международният републикански институт (IRI) е надпартийна организация с нестопанска цел и седалище във Вашингтон, САЩ. IRI работи с гражданското общество и партньори от националната и местна изпълнителна и законодателна власт по целия свят за укрепване на демократичните практики и овластяване на демократичните лидери. С подкрепата на Националния фонд за демокрация на САЩ, IRI разработи методология за Оценка на уязвимостта към корупция (VCA), чрез която да подпомогне местните власти при идентифициране на рисковете от корупционни практики като първа стъпка към подобряване на прозрачността и отчетността на общинско ниво.¹

България постигна значителен напредък в своето демократично и икономическо развитие след започналия през 1990 г. преход от тоталитарния комунистически режим към демокрация. Темпът на реформи отбеляза видимо ускоряване в навечерието на присъединяването на страната към Европейския съюз през 2007 г. преди да последва тенденция на забавяне. Възприятията за корупция в България са сред най-високите в Европа и в страната витаят постоянни опасения за наличието на тайни договорки между политически и икономически елити в подкрепа на частни интереси. България е разделена на 265 общини - райони, включващи голям брой градове, села и други населени места, управлявани от кмет, избран с мажоритарен вот и от общински съвет с пропорционално представителство. Постигнатият напредък по пътя към политическа и административна децентрализация обаче не е съпроводен от фискална децентрализация, ето защо за по-голяма част от своите разходи общините зависят от трансфери на средства от националното правителство и фондовете на Европейския съюз. През годините е отделяно недостатъчно внимание на въпросите за прозрачност, интегритет и отчетност на общинско ниво, които са от съществено значение за отстраняване на уязвимостите към корупция.

Перник е една от десетте общини в България, избрани от IRI за провеждане на оценка по методологията VCA.² Тя се намира в западната част на страната и обхваща едноименния главен град, както и град Батановци и 22 села, разположени на площ от 477 кв. км. с общо население от около 100 000 души. Перник е основен индустриален център, като преработващата промишленост и енергетиката осигуряват значителна част от местната заетост. През годините обаче градът често влиза във водещите новини във връзка с борбата със замърсяването и качеството на атмосферния въздух. Перник е вторият по големина град в северозападна България след столицата София, която се намира само на 30 километра. Близостта до София има своите предимства, но има и недостатъци като предизвикателствата, свързани със задържането в местната администрация на професионалисти, които лесно биха могли да предпочетат по-добре платени работни места в столицата.

---

¹ VCA е разработена от IRI методология, която подпомага усилията за противодействие на корупцията посредством изграждане на партньорства с местни заинтересовани страни в рамките на работна група, съставени от представители на съответното (национално или местно) правителство и на гражданското общество. VCA идентифицира рискове и пропуски в управленските процеси, които са свързани с възможности за проява на корупция и подкрепя управляващите в намирането на решения по тези въпроси. Методологията се състои от четири стъпки: проучване, оценка, приемане и презентация. Настоящият доклад е продукт от работата на екипа на етапа на оценка. Ръководството за прилагане на методологията VCA може да бъде видяно на онлайн адрес: https://www.iri.org/sites/default/files/2017_vulnerabilities-to-corruption-handbook_iri_web.pdf.

² Десетте общини, подредени по азбучен ред, са Благоевград, Бургас, Велико Търново, Враца, Кърджали, Перник, Разград, Русе, София и Стара Загора.

II. МЕТОДОЛОГИЯ

В община Перник оценката на уязвимостта към корупция по методологията VCA бе реализирана в периода 25 октомври - 19 ноември 2021 г. от смесен екип, включващ местни, международни и базирани в САЩ експерти и служители на IRI. Екипът за оценка проведе полуструктурирани интервюта с 11 лица, от които осем жени. Сред интервюираните са заместник-кмет, двама висши служители от администрацията, трима членове на общинския съвет и петима представители на гражданското общество³. Преди да бъдат интервюирани потенциалните респонденти бяха запознани с програмата и нейната методология. В рамките на въвеждането към всяко интервю бяха давани пояснения какъв вид информация се търси и се представяха членовете на екипа на IRI, целта на провежданата оценка и ползите, които окончателният доклад би донесъл на общината. Поради ограниченията за пътуване и рисковете, произтичащи от Covid-19, интервютата бяха проведени дистанционно чрез платформата *Zoom*. Осем от интервютата протекоха на български език с осигурена подкрепа от местен преводач за международните членове на екипа, а три бяха проведени на английски език.

Някои от интервюираните лица бяха избрани въз основа на препоръки от други респонденти в опит да се постигне представителен напречен разрез на обществения живот в общината чрез включване на респонденти от общинската администрация, общинския съвет, неправителствени организации, медиите, бизнес средите и активни членове на общността. Протоколът за интервюто, използван в процеса на оценка, се базира на сходни оценки по методологията VCA, проведени в редица други държави. Въпросите следваха полуструктуриран подход с предварително очертани пет междусекторни теми – прозрачност, интегритет, гражданско участие, обществени възприятия и препоръки от участниците, като бяха задавани и конкретни допълващи или насочващи въпроси, съобразени с различните категории интервюирани.

Преди да стартира процесът на оценка по методологията VCA екипът на IRI направи основен политико-икономически анализ на община Перник, с който предварително идентифицира тенденциите в процеса на реформи, както и възможностите и потенциалните пречки пред бъдещото им развитие. Интервюираните очертаха допълнителни предизвикателства, свързани с прозрачността и отчетността, които са отразени в настоящия доклад за оценка. Докладът е структуриран около три основни констатации - пропуски в прозрачността на общинското управление, които допринасят за възникване на подозрения в корупция, недостатъчно ясни и прозрачни канали за комуникация на гражданите с общината и подход към ангажиране на гражданите, който не води до увеличаване на реалното им участие.

На 28 февруари 2022 г. предварителен вариант на настоящия доклад бе представен за валидиране на работна група, включваща заинтересовани страни от общинската администрация, общинския съвет и гражданското общество на община Перник. Получената от тях обратна информация бе използвана, за да се гарантира, че окончателният текст на доклада е правилен от емпирична гледна точка и отговаря на схващанията и опита на местната общност, като следва да се отбележи, че стандартните ограничения на полуструктурираните интервюта са приложими и към представените по-долу

---

³ Във всяка от десетте общини интервюираните от IRI респонденти от гражданското общество включват представители на неправителствени организации, представители на бизнес асоциации, академичните среди, журналисти, граждански активисти и активни граждани. В някои случаи интервюираните са хора с опит и/или са били активни членове на НПО, а понастоящем са членове на общински съвети – в рамките на докладите от VCA тези случаи са причислени към категорията общински съветници.

резултати.⁴

III. ПРОГРАМЕН КОНТЕКСТ

През последните седем години България е най-слабо представящата се държава-членка на ЕС по индекса за възприемане на корупцията (CPI). Разразилите се в страната корупционни скандали привлякоха медийно внимание през последните няколко години и завършиха с вълна от протести през 2020 г. През 2021 г. корупцията беше изведена като въпрос от приоритетно значение в рамките на безпрецедентната серия от три поредни парламентарни избора, проведени само за една година. Продължаващата актуалност на проблема с корупцията на национално ниво и настояването за отговор от страна на обществото задават контекста на усилията за борба с уязвимостите към корупция на общинско ниво, където съществуват подозрения, че корупцията сериозно възпрепятства предоставянето на обществени услуги, засягащи пряко живота на избирателите и допринася за нарастващото недоверие в публичните институции.

През 2018 г. България прие Закон за противодействие на корупцията и за отнемане на незаконно придобито имущество, с който беше създадена Национална комисия за противодействие на корупцията и за отнемане на незаконно придобито имущество. В съответствие с разпоредбите на закона лицата, заемащи висши публични длъжности, подават пред националната комисия годишни декларации за своите доходи, движимо и недвижимо имущество. Общинските съвети създават постоянни комисии с членове от всички представени в тях политически партии, които приемат сигнали за конфликт на интереси. Тези сигнали за потенциален конфликт на интереси се препращат на националната комисия след събиране на съответните материали. Комисии за приемане на сигнали относно случаи на конфликт на интереси и корупция се създават и в общинските администрации. Повечето от тези комисии, в чиито правомощия влиза само сезиране на по-висшестоящия орган, не се използват често като механизъм поради ограничената им способност за обективност. Това придава още по-голяма тежест на механизмите за прозрачност и гражданско участие на общинско ниво като средство за противодействие на потенциалните уязвимости към корупция.

Международният републикански институт (IRI) отдавна присъства активно в България, започвайки работа по програми още в началото на 90-те години на миналия век. Те включват дейности по укрепване на политическите партии, засилване на участието на младежи и жени в политическия процес и проучване на общественото мнение. Макар че през 2005 г. IRI приключи програмната си дейност в страната, все по-широкото признаване за наличие на проблеми с корупцията в България стана причина през 2021 г. институтът да възобнови програмната си работа, този път с фокус върху противодействието на корупцията на общинско ниво. Настоящата програма на IRI има за цел да предостави по-детайлно разбиране за това къде се крият определени уязвимости към корупция и да изгради консенсус между лидери от правителствения и неправителствения сектор относно признаването на тези уязвимости. Програмата съчетава изготвянето на доклади за оценка по метода VCA с проучване на общественото мнение и срещи с обществеността на общинско ниво в опит да помогне исканията на гражданите за прозрачност и почтеност по-лесно да стигнат до вниманието на местното ръководство. И накрая, IRI ще продължи да подкрепя дейността на сформираните в десетте общини работни групи, включващи водещи представители на местното самоуправление и неправителствения сектор, за справяне с констатациите в докладите за оценка.

---

⁴ Някои често цитирани ограничения включват надеждност и качество на информацията, които произтичат от трудността за сравняване на отговорите и анализиране на отворените въпроси, както и от малкия размер на извадката.

IV. КОНСТАТАЦИИ И ПРЕПОРЪКИ

Пропуски в прозрачността на общинските власти водят до подозрения за корупция

Основно предизвикателство

През последните няколко години община Перник постигна редица подобрения по отношение на откритостта и прозрачността, особено в сравнение със съществуващи по-рано практики. Въпреки това е необходим допълнителен напредък, за да бъдат разсеяни дългогодишните опасения на гражданите за наличие на търговия с влияние и корупция в ключови сектори на общинската икономика, защото трябва да е ясно, че дезинформационната мъгла няма да изчезне, докато документацията и разясненията на взетите решения и тяхното въздействие остават непълни. Прозрачността не се изразява само в публикуването на информация, която се изисква по закон, но и в улесняване на гражданите да разберат как функционира управлението и защо се взимат определени решения.

Констатации: ключова силна страна

1. **През последните години общинските лидери постепенно отварят общината.** Налице е съгласие сред интервюираните, че състоянието на общинската прозрачност се е подобрило значително през последните години в сравнение с предходни администрации. Общинският сайт е актуализиран и включва информация за важни решения и съобщения. Социалните медии и най-вече *Facebook* се използват активно като канали за разпространение на информация. Обществените поръчки и набирането на персонал са изцяло изнесени онлайн. Администрацията реагира бързо на заявки за достъп до информация. Сесиите на общинския съвет се предават онлайн и се излъчват по местната телевизия.

Констатации: ключови уязвимости

1. **На уебсайта липсва достатъчно информация за проследяване на ключови секторни въпроси и тенденции.** Някои интервюирани смятат, че публично достъпната информация за обществените поръчки е недостатъчна или неразбираема. Те също така споделят загриженост относно непрозрачността на ключови решения относно разходите. Макар че общинският уебсайт предоставя информация по текущи събития, на него липсва архив на общинските търгове, където гражданите да имат възможност да търсят и проследяват отделни договори. Освен това, наличната информация за общинската администрация е много повече в сравнение с тази за общинския съвет, а излъчваните сесии на съвета не се архивират.
2. **За гражданите не винаги е ясно как се взимат решенията.** Някои интервюирани посочват липса на достатъчна прозрачност относно критериите и обсъжданията в подкрепа на дадени политически решения, особено що се отнася до чувствителни теми като замърсяването и качеството на атмосферния въздух. Това кара някои да считат, че икономически интереси биха могли да имат неправомерно въздействие върху предприетите действия за разрешаване на проблема със замърсяването на въздуха. Въпреки обществения достъп до известна техническа информация, например относно обществените поръчки, малко граждани имат опита или уменията, необходими за разбиране и анализиране на подобна информация. Ето защо липсата на лесно разбираемо представяне на публично достъпна техническа документация ограничава обществения

интерес. Необявените значими промени в някои инфраструктурни проекти след проведени обществени консултации отслабват усещането за въздействие на гражданското участие в консултативния процес.

Препоръки

1. **Актуализиране на общинския уебсайт с оглед на по-лесното му използване от потребителите.** Структурата и представянето на самия уебсайт могат да бъдат преработени с цел улесняване на потребителите, като се акцентира не върху това, което администрацията публикува, а върху услугите и информацията, които имат най-голямо значение за гражданите. Това включва по-силен акцент върху ключови административни процедури с ясни срокове и изисквания, както и онлайн публикуване на публични регистри, където гражданите могат да проследяват договори, безвъзмездни средства, използване на общински имоти и пр. Групирана информация по въпроси, свързани с политиките и важни за гражданите сектори, също трябва да бъде лесна за намиране, особено когато има отношение към предстоящи обществени обсъждания.
2. **Работа с медиатори, които да превеждат на разбираем език и обясняват общинските политики и действия на гражданите.** Публикуването на информация на уебсайта на общината не повишава непременно информираността и разбирането на гражданите, ако тази информация е твърде техническа или е представена по недостъпен начин. Общинските служители могат да работят с медиите и с други представители на общността, за да гарантират, че гражданите разбират как функционират процесите по вземане на решения, по какъв начин решенията ще повлияят на живота им и с какви възможности разполагат за участие в тяхното формиране. Това може да включва дейности като представяне на гражданите на административните отдели и функциите, за които те отговарят или представяне на бюджетния цикъл по достъпен за тях начин. Предоставянето на публична информация относно възложени проекти, както и разяснения в случай на необходимост от промени на етапа на тяхното изпълнение, ще намали усещането за липса на въздействие от страна на гражданите върху общинските решения.

Съществуващите канали за комуникация между гражданите и общината са недостатъчно ясни и ефективни

Основно предизвикателство

Въпреки усилията за приближаване на общината до гражданите както по отношение на връзките с обществеността, така и по отношение на административните процеси, остава широко разпространеното схващане, че администрацията е все още твърде тровава и че единственият начин за разрешаване на даден проблем е да се привлече вниманието на кмета чрез личен контакт, медиите или социалните мрежи. Макар това да показва вяра в представата, че местното управление е способно да се справи с тревогите на гражданите, използването на неформални и непреки канали за комуникация е рецепта за селективна и неефективна отчетност, която лесно може да бъде използвана от представители на икономически интереси.

Констатации: ключови силни страни

1. **Екипът на кмета е поел ангажимент да стигне по-близо до гражданите.** Назначен е сравнително млад изпълнителен екип, който полага сериозни усилия да направи кмета

по-видим за гражданите, включително чрез работа с експерти по връзки с обществеността и достигане до тях чрез социалните медии. В администрацията се гордеят с получените от кмета награди „Кмет на годината 2020“ и „Кмет на гражданите 2021“. Общината показва ангажираност не само да слуша гласа на гражданите, но и да реагира на това, което те казват.

2. **Налице е известен напредък в електронното управление.** След направени значителни инвестиции вече се предоставят 10 електронни услуги за гражданите. Въвеждането на нова система, която позволява на гражданите да правят онлайн записвания за срещи с администрацията, е довело до съкращаване на времето за чакане. Що се отнася до общинския съвет, наскоро са били публикувани имейли за контакт с общинските съветници, които гражданите могат да видят за първи път.

Констатации: ключови уязвимости

1. **Гражданите често или не знаят към кого да се обърнат, или използват неофициални канали.** Интервюираните споделят, че е малко вероятно гражданите да използват официалните канали за комуникация когато имат някакъв проблем – вместо това те или публикуват оплакванията си във *Facebook*, или се обаждат на местната телевизия „Кракра ТВ“, която през последните 20 години е влязла в ролята на „гореща линия“ за сигнали до общината. Макар и полезни, тези канали нито са официални, нито подлежат на ясни правила и проследимост. Една от вероятните причини за това да са предпочитани е ограничената видимост на общинския съвет сред гражданите, които често може да не знаят какви точно са неговите функции, нито как може да им помогне за справяне с проблемите, които ги тревожат. Така например, от години нито един общински съветник не е присъствал на заседания на Консултативния съвет по младежки политики към кмета. Друга причина е ограничената информираност на гражданите за официалните канали, които те могат да използват, как тези канали функционират и какви предимства предлагат в сравнение с неформалните канали.
2. **Сред гражданите битова убеждението, че кметът е единственото важно лице за контакт.** Интервюираните съобщават, че поради недостатъчно познания за структурата на администрацията и възможните лица за контакт, гражданите са започнали да очакват, че единствено кметът може да им помогне за решаване на проблемите. Правени са опити за справяне с тази ситуация, главно чрез назначаване на служители, отговарящи за връзките с обществеността, които обаче са завършили без особен успех. Подобен фокус върху една обществена фигура е неефективен, рискува кабинетът на кмета да бъде затрупан с безброй дребни искания и създава уязвимост за възможно корупционно поведение от страна на злонамерени участници.
3. **Администрацията до голяма степен продължава да работи на хартиен носител.** Въпреки инвестициите в електронни услуги и проведените обучения по електронно управление, съществена промяна в начина, по който администрацията осъществява своите дейности, не е настъпила. Много от предлаганите електронни услуги на практика не са изцяло електронни. Така например, широка практика е имейли и запитвания да се принтират на хартия и да се носят на ръка в съответния отдел. Освен това интервюираните изразиха съществуващата сред гражданите загриженост, че администрацията е твърде бавна в предоставянето на отговори.

Препоръки

1. **Да се засили функцията на общинския съвет за подкрепа на гражданите.** Част от причината, поради която гражданите насочват цялото си внимание към фигурата на кмета, изглежда е в липсата на активна и постоянна ангажираност от страна на общинския съвет

по отношение на гражданите. Освен да изпълняват своите законодателни и надзорни функции, членовете на съвета трябва да се стремят да бъдат по-чувствителни и отворени към гражданите, като им разясняват какви функции изпълняват общинските съветници и как могат да им съдействат за разрешаване на проблеми или препращане на техни запитвания към администрацията. Това би засилило легитимността на съвета и същевременно би оспорило схващането, че всичко в общината се върти около кмета.

2. **Ясно да се определят лица за контакт за секторите и услугите, които са от най-голямо значение за общността.** Би било важно да се гарантира, че тези лица са лесно достъпни и отзивчиви към гражданите. Отчетността на местното управление може да бъде засилена чрез проследяване на броя на разгледаните случаи и най-често срещаните проблеми и ежемесечно публикуване на тази информация на уебсайта на общината. Информацията за секторните звена за контакт може да бъде обявена в местните медии и следва да е ясно видима на общинския уебсайт.
3. **Да се консолидират електронните услуги и платформите за електронно управление.** Трябва да се обърне повече внимание на начина, по който функционират „фронт офисът“ (обслужване на потребителите) и „бек офисът“ (административният процес) на електронното управление, за да се гарантира, че гражданите имат достъп до лесни за използване функционалности за подаване на заявления и молби, проследяване на техния статус и отправяне на запитвания. Дори преди добавянето на нови административни процедури, това би означавало изграждане на административен капацитет за обработка на заявления и предоставяне на съдействие на потребителите, както и осведомяване на гражданите относно наличните платформи и процедури.

Възприетият от общината подход за ангажиране на гражданите не е успял да доведе до по-активно гражданско участие

Основно предизвикателство

Гражданите на Перник често намират общинската власт отдалечена и неангажирана, а подобно възприятие обезкуражава участието. Това произтича донякъде от липсата на официални платформи, където гражданите да могат както да изразяват позициите си, така и да се почувстват чути, но също така и от историческата тенденция на гражданско разочарование, което трудно може да се преодолее с формални механизми за участие. Резултатът е спирала от неангажираност и недоверие, която допълнително разширява пропастта между публичните служители и гражданите, на които те служат, и в крайна сметка отслабва отчетността по отношение на общинската политика и управление.

Констатации: ключови силни страни

1. **Общината провежда обществени консултации по важни въпроси отвъд законите и искванията.** Като цяло всички големи финансови инвестиции се представят пред обществеността за дебат – закупуването на екологични автобуси, планове за обновяване на обществени сгради, мерки за енергийна ефективност и пр. Освен това гражданите биват канени да представят свои предложения, които могат да повлияят на общинските решения. Интервюираните споделят случая с проектобюджета за 2020 г., при който общественото обсъждане и направените от гражданите предложения са довели до промяна в първоначалния текст, предложен от кмета.
2. **Налице е добра комуникация между общината и някои сектори.** За разлика от предходни администрации, настоящата е въвела официални структури за непрекъснатата

комуникация с ключови заинтересовани страни. Социалният сектор се радва на консултативен съвет и работни групи, в рамките на които съответните длъжностни лица и представители на гражданското общество могат да обсъждат политики и дългосрочни стратегии. Това води до усещане за чуваемост сред неправителствените организации, работещи в социалния сектор. По аналогичен начин интервюираните съобщават за открита, последователна и активна комуникация между общината и бизнеса, включително за наличието на тристранен съвет за сътрудничество между работодатели, работнически асоциации и местна власт. Към кмета е създаден и функционира Консултативен съвет по младежки политики. Като цяло интервюираните са съгласни, че комуникацията с местните сдружения се е подобрила значително при настоящата администрация.

3. **Някои скорошни примери сочат решителни действия от страна на общината в отговор на изразена от гражданите загриженост.** Интервюираните многократно приветстваха бързата и ефективна реакция на общината относно широкото разпространение на бездомни кучета. В подкрепа на общинските усилия е била привлечена експертна организация, което е довело до осезаеми резултати с положителен ефект върху ежедневието на гражданите, както и до запознаване на широката общественост с намереното от общината решение. Това е отличен пример за заявеното от администрацията желание да се вслушва в гласа на гражданите и да реагира на казаното от тях, но е също и доказателство за въздействието на гражданския принос и участие върху успешното завършване на даден проект. Случаят е пример за структурирано съвместно усилие на администрацията и гражданското общество за решаване на добре идентифициран проблем в общността.

Констатации: ключови уязвимости

1. **Обществените консултации се фокусират върху стратегически въпроси, които не ангажират интереса на гражданите.** За разлика от засилената гражданска ангажираност по *ad hoc* въпроси като проблема с бездомните кучета, обичайните консултации, които се изискват по закон, рядко привличат вниманието и участието на гражданите. Интервюираните споделиха някои от възможните причини за този относителен неуспех в ангажирането на гражданите, като например това, че поставяните на обществено обсъждане теми са съсредоточени твърде много върху стратегически въпроси и документи, а не върху проблеми от ежедневието, без да се посочва връзката между тези стратегически въпроси и ежедневните проблеми на гражданите. Наред с това се съобщава за наличието на усещане у гражданите, че участието им в подобни събития не води до осезаемо въздействие и че те са канени само като слушатели.
2. **Липсва механизъм за структуриран хоризонтален диалог с гражданското общество по различни политики.** За разлика от добрите практики, наблюдавани в социалния сектор и в отношенията с бизнеса, механизъм за структурирано ангажиране на широката общественост като цяло липсва. Сред много от гражданите битова убеждението, че единственият начин да бъдат чути е като създадат неправителствени организации, които да оказват натиск върху управлението отвън. Интервюираните споделят положителния пример за спряна инвестиция в общината след получила значителна подкрепа обществена петиция, но този пример е илюстрация по-скоро на реакция след свършен факт, отколкото на включване в процеса на планиране от неговото начало.
3. **Отговорите на общината на тревогите на гражданите изглеждат непоследователни и избирателни.** За някои от интервюираните бързата и ефективна реакция на проблема с бездомните кучета е в ярък контраст с продължаващата борба на общината за справяне с дългогодишните предизвикателства, свързани със замърсяването и качеството на

въздуха. Тази липса на последователност във вниманието и усилията от страна на общината поражда разочарование и недоверие сред гражданите, което допринася за безучастното им отношение към обществения дебат. Дори когато даден проблем не попада под юрисдикцията на общината, местните власти следва да обяснят съществуващите ограничения за предприемане на действия от тяхна страна и по какъв начин въпросът е отнесен към съответните органи, разполагащи с правомощия за вземане на решение.

Препоръки

1. **Да се приеме нов подход към обществените консултации, който да постави акцент върху диалога и последващите действия.** Съдържанието и форматът на обществените консултации следва да бъдат оповестявани достатъчно рано и да бъдат придружавани от базисни разяснения относно процедурата на тяхното провеждане, както и от връзки към цялата съпътстваща документация. Вероятността гражданите да участват ще е по-голяма, ако знаят какви конкретни въпроси ще бъдат обсъждани, дали ще имат възможност да изразят становища и какви биха били евентуалните последващи действия по техните предложения. Разработването и приемането на общинска наредба и своеобразен „наръчник“ за обществени консултации би допринесло значително за това гражданите да получат уверение, че гласът им ще бъде чул, както и за разясняване на изискванията към общинските служители, които може и да не са запознати със задачите, свързани с общественото осведомяване и участие.
2. **Да се разработи цялостна дългосрочна стратегия за взаимодействие с НПО и групи на гражданското общество.** Налице е възможност за подобряване на гражданската ангажираност в община Перник, така че да е по-добре структурирана и с по-голямо въздействие, стъпвайки върху примера на секторите, в които е налице добро сътрудничество (напр. в сферата на социалните въпроси, младежта и бизнеса) и използвайки научените от тях уроци за разработване на стратегически подход за сътрудничество с граждански заинтересовани страни от всички сектори. Общината може да използва съществуващите механизми като модел за други сектори. Наличието на постоянно действащи, приобщаващи и постигащи въздействие консултативни органи постепенно ще генерират доверие у гражданите и ще изградят у тях „мускулна сила“ за участие.
3. **Да се проучи възможността за въвеждане на дигитална платформа с отворен достъп за събиране на мнения и за гражданско участие.** Интервюираните многократно споделиха, че общината трябва да разполага с възможност да получава по-редовна и детайлна обратна връзка от гражданите. Биха могли да се провеждат онлайн анкети, за да се идентифицират приоритетите и тревогите на гражданите. Подобни анкети биха могли да се използват и като възможност за периодично оценяване от страна на гражданите на предоставяните услуги и тяхната ефективност. Усилията в тази посока могат да бъдат обединени и оптимизирани чрез приемане на дигитална платформа с отворен достъп подобно на други общини в България.